

Huddinge kommun
huddinge@huddinge.se

2017-12-01

Dnr 400-2016:11440

Rektor, Vårbyskolan
lana.sjogren@huddinge.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av förutsättningar för delaktighet i undervisningen vid Vårbyskolan i Huddinge kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av "Förutsättningar för delaktighet i undervisningen". Syftet är att *granska och bedöma hur lärare skapar förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningssituationen*.

De övergripande frågeställningarna är:

1. Vad i undervisningen skapar förutsättningar för delaktighet?
2. Vad i undervisningen skapar inte förutsättningar för delaktighet?

I detta ingår att granska och bedöma på vilka sätt och i vilken utsträckning *undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön* ger eller inte ger förutsättningar för delaktighet för alla elever. Skolinspektionen utgår i den här kvalitetsgranskningen från en definition av delaktighet som omfattas av sex delaktighetsaspekter: *tillhörighet, tillgänglighet, samhandling, engagemang, erkännande och autonomi*.

Granskningen genomförs i en klass i årskurs 5 vid 23 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Vårbyskolan², i Huddinge kommun, ingår i denna granskning. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionen besökte Vårbyskolorna 11-13 oktober 2017. Besöket genomfördes av Maud Karlström och Lena Ohlén. Lektionsobservationer samt intervjuer med lärare, elever, rektor och representanter för elevhälsan har genomförts.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till de viktigaste utvecklingsområdena som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen³.

¹ Se bilaga 2, "Definition av delaktighet".

² Se bilaga 1, "Bakgrundsuppgifter om verksamheten".

³ För granskningens författningsstöd, se bilaga 3.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärares⁴ arbete med att skapa förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningen fungerar väl inom flertalet områden men behöver utvecklas vidare för att stärka tillgänglighet och autonomi (se tabellen).

Tabell: Översikt av bedömda utvecklingsområde inom undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön, i förhållande till de sex delaktighetsaspekterna. I gråa fält anges de prioriterade utvecklingsområdena. Vita fält betyder att det inte bedömts vara ett prioriterat utvecklingsområde. Svarta fält betyder att de delaktighetsaspekterna inte är relevanta att bedöma i förhållande till lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön.

	Tillhörig- Het	Tillgänglig- Het	Sam- handling	Erkännande	Engage- mang	Autonomi
Undervisningens aktiviteter		Utvecklings- område				Utvecklings- område
Lärares ageranden						Utvecklings- område
Omgivningsfak- torer i lärmiljön						

Undervisningens aktiviteter

Granskningen visar att lärare utformar undervisningen på ett sätt så att alla elever har en *tillhörighet* i klassen. Alla elever i klassen deltar i undervisningen och arbetar med samma ämnen och material. I de fall det är två lärare tillgängliga finns det möjlighet för elever att gå till ett angränsande grupprum och får extra stöd i ett ämne. Elevhälsan har implementerat en rutin som innebär att information om de extra anpassningar som lärare behöver göra ska finnas lättillgängliga för alla undervisande lärare så att de kan ge elever det stöd de behöver i sin ordinarie klass.

Granskningen visar att lärare inte planerar undervisningens aktiviteter så att de är *tillgängliga* för alla elever. Lärare klargör inte syfte och mål med lektionen utom i något enstaka undantagsfall. Vidare framgår att arbetsuppgifterna är utformade så att alla elever gör samma sak. Det finns inga variationer beträffande uppgifternas innehåll utifrån elevernas olika behov och förutsättningar utom i något enstaka fall.

Granskningen visar att lärare inte alltid skapar en struktur för lektionen som medför att alla elever har möjlighet att slutföra sina arbetsuppgifter innan nästa moment tar vid. Lärare främjar tillgängligheten genom att de inleder lektioner på ett strukturerat

⁴ Med lärare avses i beslutet de lärare som har deltagit i Skolinspektionens intervjuer och vars lektioner har varit föremål för Skolinspektionens observationer.

sätt genom att både muntligt och skriftligt gå igenom vilka moment och uppgifter eleverna ska arbeta med under lektionen.

Lärare ger elever möjlighet att *samhandla* med sina klasskamrater genom att de får arbeta med paruppgifter eller genom att de i vissa ämnen sitter tre eller fyra elever placerade vid samma bord. Lärare tar i de flesta fall ansvar för gruppindelningen och ser till att eleverna grupperas, så att eleverna har en eller flera samarbetspartners. I det fall eleverna sitter tre till fyra elever vid samma bord har läraren stämt av med klassens mentor att dessa grupper kommer att fungera.

Företrädesvis är par- eller gruppaktiviteter utformade så att alla elever ges *erkännande* genom att elever kan bidra helt eller delvis till uppgiftens genomförande. Detta sker genom att lärare tar hänsyn till elevers förkunskaper när grupper planeras så att alla elever kan bidra till att lösa uppgiften. Uppgifterna är dock inte utformade på olika nivåer vilket medför att elevers olika förutsättningar och behov inte kan fungera som en tillgång i undervisningen.

Lärare har strategier för att motivera och upprätthålla elevernas *engagemang*. Lärare varierar undervisningen med olika uppgifter och arbetsformer för att upprätthålla motivationen hos eleverna. Lärare kopplar undervisningen till elevernas tidigare upplevelser, intressen och erfarenheter för att bibehålla elevernas lust och motivation för undervisningen. Elever ägnar sig åt det som de ska under lektionerna, utom i något enstaka fall.

Lärare främjar inte i tillräcklig utsträckning elevers autonomi, genom att planera och utforma aktiviteter på ett sätt som ger elever möjlighet att utöva inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer. Vid merparten av lektionerna är både uppgift och arbetssätt fastställda av läraren på förhand och alla elever arbetar med samma sak. Det finns inga variationer på svårighetsgrad på uppgifterna förutom i ett undantagsfall. Lärare anger sällan några alternativ i form av extrauppgifter eller fördjupningsuppgifter vid lektionens start. Lärare efterfrågar heller inte elevers önskemål eller ger elever möjligheter att göra val. Även om elever vid enstaka tillfällen får ha inflytande över redovisningsform eller provdatum så utformas undervisningen i huvudsak utan att eleverna ges möjlighet att utöva inflytande över undervisningens innehåll eller arbetsformer.

Lärares ageranden

Granskningen visar att lärare genom ett anpassat och aktivt lärarstöd skapar *tillgänglighet* i undervisningen för alla elever. Lärare arbetar på ett sätt som innefattas av att de genom att ställa frågor till eleverna försäkrar sig om att alla elever förstår innehållet i genomgångar och instruktioner. Lärare ger ett anpassat individuellt stöd till enskilda elever. Det visar sig bland annat genom att lärare samtalar enskilt med vissa

elever efter genomgångar för att försäkra sig om att alla förstår vad de ska göra, eller genom att lärare gör individuella överenskommelser med eleverna om hur de ska arbeta med uppgifterna. Lärare skapar *tillgänglighet* i undervisningen för alla elever genom att variera undervisningen så att elevernas olika styrkor tas tillvara genom att dela in lektionerna så att eleverna får läsa, tala, skriva och lyssna under varje lektionspass.

Lärare ger elever *erkännande* genom att ge positiv återkoppling och bekräftelse på det som eleverna gör. Lärare lyssnar på alla elever och uppmuntrar eleverna att lyssna till varandra genom att påkalla alla elevers uppmärksamhet när en elev har ordet. Lärare arbetar medvetet med olika strategier för att fördela ordet mellan elever. Det visar sig genom att de flesta lärare på ett systematiskt sätt ser till att alla elever får ta del av talutrymmet. Alla lärare ger dock inte elever erkännande genom att utmana och stimulera dem på olika nivåer eller genom att tilldela elever anpassade uppgifter med olika svårighetsgrad.

Lärare arbetar inte i sitt aktiva lärarstöd med att i tillräcklig utsträckning ge elever möjlighet att utöva sin *autonomi*. Lärare efterfrågar inte elevers åsikter om undervisningens innehåll och arbetssätt, utom i något enstaka fall. Elever får inga valmöjligheter och lärarna diskuterar inte med elever vad deras val och alternativ kan få för konsekvenser för elevernas lärande och utveckling. Vidare arbetar lärare inte strukturerat och kontinuerligt med att ge elever tillfälle att reflektera över inläringen för kunna att utveckla förståelse för den egna lärprocessen.

Omgivningsfaktorer i lärmiljön

Granskningen visar att den fysiska lärmiljön i klassrummen i hög grad är utformad så att den skapar *tillgänglighet* för alla elever. Klassrummen är utformade så att eleverna kan ta del av det som sägs och utförs under lektionerna. Klassrummen är utformade så att böcker och material är tillgängligt för eleverna, vilket ger elever möjlighet att utöva sin *autonomi* och själva bestämma över val av material.

Den psykosociala miljön är sådan att elever blir *erkända* genom att lärare och elever tilltalar och bemöter varandra på ett respektfullt sätt. Det hörs heller inga nedlåtande kommentarer i klassrummet. Granskningen visar att lärarna tar ansvar för att det råder ett respektfullt klimat i klassen. Lärare vid skolan arbetar utifrån ett gemensamt förhållningssätt för att elever ska känna sig trygga, det finns en trygghetsgrupp på skolan och elever berättar för sina lärare om det har hänt något. Det får till följd att lärare agerar direkt vid eventuella nedlåtande kommentarer eller andra händelser.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden avseende undervisningens aktiviteter och lärares ageranden. Huvudmannen behöver se till att:

- Lärare klargör syfte och mål med det arbete eleverna utför under lektionerna så att eleverna förstår köpplingen mellan läroplanens mål och lektionens innehåll samt varför de ska lära sig det som läraren presenterar.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte ger elever förutsättningar för *tillgänglighet* genom att lärare inte klargör lektionens syfte och mål för eleverna. Observationer visar att vid samtliga lektionstillfällen, förutom ett, går lärarna inte igenom varför eleverna ska göra de uppgifter som de tilldelas eller förklarar för eleverna varför det är bra att kunna det som de arbetar med. Av intervjuer med lärare framgår att de inte brukar samtala med eleverna om syfte och mål med lektionen. En lärare har vid ett tillfälle samtalat om det med en annan klass än den observerade. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att läraren inte utformar undervisningen så att den i tillräcklig utsträckning främjar elevers *tillgänglighet*. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa tillgänglighet för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen stärkas.

- Lärare utformar undervisningen så att alla elever ges möjlighet att utöva ett reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetssätt.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte ger elever möjlighet att utöva sin *autonomi* i tillräcklig utsträckning genom att påverka och ha inflytande över undervisningen. Observationer visar att vid de teoretiska lektionerna är både uppgifter och arbetssätt på förhand bestämda av lärarna och att alla elever arbetar med samma saker. Observationer visar vidare att det inte finns några variationer beträffande uppgifternas svårighetsgrad och att lärare sällan ger några alternativ i form av extrauppgifter eller fördjupningsuppgifter. Lärarna uppger att det är en svår avvägning att avgöra hur mycket eleverna ska få vara med och påverka. En lärare uppger att vissa elever behöver tydlighet och inte ska ha några valmöjligheter. En annan lärare uppger att det inte fungerar att vara för lyhörd inför elevernas önskemål eftersom det då finns en risk att eleverna enbart arbetar med sådant som de tycker är roligt. Några lärare uppger i intervju att de ibland låter elever få vara med och påverka hur de ska arbeta. Elever uppger i intervju att de ibland kan få vara med och påverka om de ska få se på film på fredagar, vilken redovisningsform de ska ha eller när de ska ha prov men att de inte brukar bli tillfrågade om undervisningens innehåll eller arbetsformer utom i nå-

got undantagsfall. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att läraren inte utformar undervisningen så att den i tillräcklig utsträckning främjar elevers *autonomi*. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa autonomi för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen stärkas.

- Lärare arbetar aktivt med att utveckla elevers förståelse för och inflytande över det egna lärandet.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte ger elever förutsättningar att utöva sin *autonomi* i tillräcklig utsträckning genom att de inte ger elever stöd i att skapa förståelse för och inflytande över det egna lärandet. Observationer visar att lärare inte kontinuerligt skapar tillfällen för eleverna att reflektera över hur de lär sig eller vad de lärt sig. Observationer visar vidare att eleverna inte får några valmöjligheter och lärarna diskuterar heller inte med eleverna vad deras val och alternativ kan få för konsekvenser för elevernas lärande och utveckling. Vid ett tillfälle samlar en lärare in elevernas synpunkter om lektionens innehåll via så kallade "exit tickets" där eleverna genom att rita en glad, neutral eller ledsen gubbe på en post-it lapp får illustrera hur de upplevt lektionen. Vid intervju med läraren framgår att det var första gången läraren använde sig av denna metod. Elever uppger i intervju att det inte är vanligt förekommande att lärarna pratar med dem om hur de bäst lär sig och vad de vill utveckla och bli bättre i. En elev uppger att de brukar prata om sådant vid utvecklingssamtalet. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att läraren inte utformar undervisningen så att den i tillräcklig utsträckning främjar elevers möjligheter att utveckla förståelse för och inflytande över det egna lärandet. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa *autonomi* för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen stärkas.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **1 juni 2018** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Huvudmannen ska vid uppföljningen även redovisa hur granskningens resultat används övergripande i hela verksamheten. Vidare ska huvudmannen redovisa hur rektorn och huvudmannen följer upp de vidtagna åtgärderna samt i vilken grad man bedömer att åtgärderna har fått avsedd effekt.

Redogörelsen skickas via E-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2016:11440) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef/Beslutsfattare

Maud Karlström
Utredare/Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/forutsattningar-for-delaktighet-i-undervisningen/>

Bilageförteckning

Bilaga 1	Bakgrundsuppgifter om verksamheten
Bilaga 2	Definition av delaktighet
Bilaga 3	Granskningens författningsstöd

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Vårbyskolan ingår tillsammans med två andra skolenheter i Vårbyskolors rektorsområde. Vårbyskolan är i huvudsak en 4-9 skola med 304 elever. Innevarande läsår finns det vid skolan en förberedelseklass för årskurserna 4-9, två klasser för elever med särskilda behov som omfattar förskoleklass till årskurs 7, två klasser i årskurs 4, två klasser i årskurs 5, tre klasser i årskurs 6, två klasser i årskurs 7, två klasser i årskurs 8 och två klasser i årskurs 9.

På skolan arbetar cirka 30 lärare som inte är indelade i fasta arbetslag utan de träffas i olika konstellationer beroende på vilken typ av konferens lärarna har. Varje vecka har lärarna ämnesdidaktiska konferenser då träffas de utifrån sina ämnen där de praktisk-estetiska lärarna utgör en egen grupp. En gång per månad har samtliga lärare arbetsplatsträff med biträdande rektorer och övriga veckor träffar lärarna elevhälsans olika kompetenser som utifrån sin profession föreläser och leder diskussioner eller workshops kring olika aktuella ämnen

Skolan leds av en rektor och två biträdande rektorer med ansvar för elever i F-6 och särskilt stöd respektive årskurserna 7-9 samt rektorsområdets arbete med digitalisering. I den klass 5 som är föremål för granskningen finns det 20 elever. På skolan finns ett elevhälsoteam som förutom rektor och biträdande rektor består av en speciallärare, en kurator, en skolsköterska, en psykolog och en logoped.

Enligt nationell statistik ligger skolans kunskapsresultat under genomsnittet för riket. Den genomsnittliga betygspoängen för årskurs 6 ligger lägre än riket i samtliga ämnen utom svenska som andraspråk där Vårbyskolan ligger något högre än riket som helhet. Högsta betygspoängen i årskurs 6 återfinns i ämnena modersmål 13,8 och i idrott och hälsa, 13,3 poäng. Lägst poäng återfinns i ämnena matematik och naturorienterande ämnen som båda har 7,6 poäng.

Bilaga 2: Definition av delaktighet

Skolinspektionen använder en definition av delaktighet som har utvecklats av främst professor Ulf Janson vid institutionen för pedagogik och didaktik vid Stockholms universitet. Denna definition är också den som används och har vidareutvecklats av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Enligt denna definition består delaktighet av sex identifierbara aspekter: *tillhörighet*, *tillgänglighet*, *samhandling*, *erkännande*, *engagemang* och *autonomi*.⁵

Aspekten *tillhörighet* innebär att eleven formellt tillhör skolan, klassen eller gruppen. Det betyder att eleven, genom att vara inskriven i en skola och placerad i en klass, har rätt att delta i den aktivitet som ska genomföras och ingå i det sammanhang som råder. Detsamma gäller om läraren tilldelat eleven en gruppstillhörighet för ett särskilt moment i en undervisningssituation.

Aspekten *tillgänglighet* består av tre olika delar. *Fysisk tillgänglighet* som innebär att miljön är anpassad och därmed tillgänglig för alla elever. Det handlar exempelvis om att elever kan ta sig till och använda platser och miljöer, men också att undervisningsobjekt är tillgängliga för alla. Vidare består aspekten *tillgänglighet* av *tillgängligt meningsskapande* det vill säga skolans ansvar för att se till att alla elever förstår sammanhangets mening och innebörd. Slutligen innebär *kommunikativ tillgänglighet* att alla elever ges möjlighet att förstå både talat språk och annan icke-verbal kommunikation.

Aspekten *samhandling* innebär att eleven ges möjlighet att vara med i utförandet av en gemensam aktivitet. Det handlar om gemenskap och interaktion elever emellan, exempelvis under idrotten eller vid grupparbeten. Det behöver dock inte betyda att alla elever gör samma sak inom en aktivitet, utan att alla elever bidrar till aktivitetens genomförande.

Aspekten *erkännande* är en delaktighetsaspekt som handlar om andras uppfattningar och acceptans och innebär exempelvis att elever uppfattas tillföra något till gruppen eller sammanhanget. Det betyder således att elever accepteras som de är av de andra eleverna, men också av lärare och av annan personal, och att elevers medverkan i en aktivitet inte ifrågasätts av andra.

Aspekten *engagemang* är en egenupplevd aspekt av delaktighet. Engagemang kan inte avkrävas elever och enbart indirekt skapas av andra. Det handlar om huruvida elever upplever sig engagerade och motiverade i en undervisningssituation. Något som kan vara beroende av de förutsättningar som andra delaktighetsaspekter ger, exempelvis utifrån den grad av tillgänglighet som råder eller i form av andras erkännande.

⁵Se exempelvis Szönyi, K. och Söderqvist Dunkers, T. (2015). *Där man söker får man svar. Delaktighet i teori och praktik för elever med funktionsnedsättning*. FoU skriftserie nr 2. Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Aspekten *autonomi* handlar om att elever har inflytande över den egna situationen, d.v.s. att elever har möjlighet att bestämma över det egna handlandet, vad som ska göras, hur det ska göras, och tillsammans med vilka, dock inom de ramar som skolans regler ger. I detta ingår även inflytande och reflektioner över det egna lärandet.

Bilaga 3: Granskningens författningsstöd

1 kap. 3 § skollagen (SFS 2010:800)

I denna lag avses med undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

1 kap. 8 § skollagen, andra stycket

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet.

1 kap. 9 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

1 kap. 10 § skollagen

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2 kap. 25 § skollagen

För eleverna i grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

3 kap. 5a § skollagen

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, såvida inte annat följer av 8 §.

3 kap. 10 § skollagen

För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

4 kap. 9 § skollagen

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

5 kap. 3 § skollagen

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

5 kap. 2 § skolförordningen (SFS 2011:185)

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen - För kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221

I förskolans och skolans uppdrag ligger att alla barn och elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att utifrån sina behov och förutsättningar utvecklas så långt som möjligt i enlighet med utbildningens mål. I detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Förskolan och skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

Prop. 2009/10:165, s. 229

Likvärdighet betyder inte likformighet eller att alla elever ska få lika mycket resurser. Likvärdighet upprätthålls av mål i skollag och läroplaner, betygskriterier, bestämmelser om minsta garanterad undervisningstid, ämnen, lärarbehörighet, särskilt stöd, överklagande samt tillsyn och kvalitetsgranskning. Likvärdighet innebär här att de fastställda målen kan nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar. Kvaliteten i verksamheten ska dock ha lika hög nivå oavsett var i landet verksamheten bedrivs.

Prop. 2009/10:165 s. 276

Arbete med elevhälsa förutsätter vidare en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

Prop. 2009/10:165, s. 367

Elever är olika och har olika behov. De har alla rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Därför måste skolan möta eleverna på olika sätt. Skolgången ska således anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Denna anpassning får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta. Det är också av stort värde mot bakgrund av grundskolans fostrande uppgift att elever med olika bakgrund och skilda förutsättningar kan mötas i skolan.

Lgr 11⁶, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmännisklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller

⁶ Förordningen (SKOLFS:2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet reviderades genom SKOLFS 2017:11 och ändringen trädde i kraft den 1 juli 2017. Bilagan till förordningen får tillämpas på utbildning som påbörjas efter ikraftträdandet och ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2018. Skolinspektionen tillämpar den gamla lydelsen i denna kvalitetsgranskning, d.v.s. lydelsen före ändringen genom SKOLFS 2017:11.

annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass och enskilt.

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan lära, utforska och arbeta självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin förmåga.

Läraren ska

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever.

Alla som arbetar i skolan ska

- främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.

Läraren ska

- utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan och
- svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Lgr 11, 2.8 Rektors ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Rektorn har ansvar för att

- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.